

SUNDAY TIMES BESTSELLER

Poslední

Cathy Rentzenbrink

akt

„Výjimečné... Uprímný, bolestný, povznášející
popis rodinné tragédie. Přečtěte si ho.“

Jojo Moyes, autorka bestselleru

Než jsem tě poznala

lásky

POSLEDNÍ AKT LÁSKY

*Příběh mého bratra
a jeho sestry*

CATHY RENTZENBRINK

© Cathy Rentzenbrink, 2015
First published 2015 by Picador,
an imprint of Pan Macmillan,
a division of Macmillan Publishers
International Limited.

*Všechna práva vyhrazena.
Žádná část této publikace nesmí být rozšiřována
bez písemného souhlasu nakladatele.*

Překlad © Julie Tesla, 2017
Předtisková příprava a obálka: Pavel Tůma – RITA
© DOBROVSKÝ s.r.o., 2017

ISBN 978-80-7585-416-2 (pdf)

POSLEDNÍ AKT LÁSKY

*Příběh mého bratra
a jeho sestry*

CATHY RENTZENBRINK

Přeložila Julie Tesla

Pro moji rodinu:
mé rodiče a drahého bratra, o něhož jsem přišla

*Nemáme prachy a ani pýchu,
možná jsme otrhaný a trochu k smíchu,
jdem ale bok po boku,
s písni na rtech, žádný spěch.*

Harry Woods

Nouzová operace mozku je velice jednoduchá – jde o vyvrtání děr do lebky a odčerpání krve – a zvládne ji většina začínajících lékařů. Mnohem složitější je ovšem otázka, zda operovat, a pokusit se tak pacientovi zachránit život.

Henry Marsh

MODLITEBNÍ STROM

Kaple vypadá jinak, než jak si ji pamatuju. Celé ty roky jsem si představovala jednoduchou dřevěnou místnost schovanou kdesi v hlubinách nemocnice. Namísto toho tu na oltář s vyšívaným přehozem a velkými mosaznými svícný dopadá světlo skrze nádherné vitrážové okno. Je to tady jako v kostele.

Ptám se kaplanky, jestli všechno vypadá stejně, jako když jsem tu byla před víc než dvaceti lety.

„Máme nový koberec,“ řekne mi, „a růžové potahy židlí. I když ze střechy padají saze, takže tu pořád chodím s malým vysavačem.“

Na jedné straně místnosti stojí menší stromek s modro-bílým plyšovým slonem opřeným o kmen a s barevnými papírky připnutými mezi listy.

„Tohle je novější,“ řekne kaplanka. „Modlitební strom. Ten tu ještě nebyl, když jste tu byla.“

Přejdu k němu a vezmu jeden z listů mezi palec a ukazováček. Umělý, z dálky ovšem přesvědčivý. Čtu vzkazy napsané na papírcích. Pro ateisty je to tak asi jednodušší, pomyslím si. Pro ateistu bude v těžkých chvílích mnohem snazší něco napsat a připnout to na strom než klečet před oltářem a snažit se nějak přimět božstvo, ve které nevěříte, aby vás vyslechlo. Některé ze vzkazů jsou adresované Bohu, některé živým, některé mrtvým. Je tu celá řada stylů rukopisu, různé úrovně gramatiky a pravopisu. Nejdojemnější mi připadají ty špatně napsané – představuju si, že daly nejvíc námahy. Některé jsou psané zesláblou starší rukou, jiné kulatým dětským písmem.

POSLEDNÍ AKT LÁSKY

Doufám, že miminko bude v pořádku, až se narodí.

15 let a pořád mi chybíš, jako by to bylo včera.

Milý Bože, díky, žes mě vyslechl.

Prosím, modlete se za mého bratříčka. Hrozně tě miluju, maličký.

Pro moji nejdražší dceru, která mi obrovsky chybí. Zemřela 25. 10. 1983. Nikdy jsem se z toho nevzpamatoval.

Modlete se za nás za všechny.

Zarazím se, ponořená do náznaků a ozvěn příběhů jiných lidí a jejich lásky. Pak si říkám, co bych napsala já, kdyby tu ten strom stál, když jsem sem vklopýtala cestou z intenzivní péče na pokoj pro příbuzné pacientů. Vím, co jsem tehdy chtěla, ale jak bych to vyjádřila? Komu bych svoji prosbu adresovala?

Prosím, nenech mého bratra umřít.

Milý Bože, prosím, nenech mého bratra umřít.

Prosím, modlete se za mého bratra. Nechci, aby umřel.

Neumírej, Matty, neumírej, prosím.

Roky mizí a já vidím sama sebe, jak tu klečím a brečím a prosím, jak s rukama sepjatýma v modlitbě mluvím k jakési neznámé síle.

Prosím, nenech ho umřít, prosím, nenech ho umřít, prosím, udělám cokoli, jenom ho prosím nenech umřít.

Napadá mě něco, co jsem si nikdy předtím pořádně neuvědomila – nedá se říct, že by moje modlitby nebyly vyslyšeny. Dostala jsem, co jsem chtěla. Můj bratr neumřel. Tehdy jsem ale nevěděla, že se modlím za špatnou věc. Nevěděla jsem, že existuje svět mezi jistotou života a smrti,

že to není buď jedno, nebo druhé a že je plno různých osudů horších než smrt. Právě to odlišuje moje já stojící tady u modlitebního stromu od dívky klečící před všemi těmi lety u oltáře. Myslela si, že prožívá nejstrašnější noc svého života, ale já teď vím, že mělo přijít něco mnohem horšího. Bála se, že její bratr umře, ale já teď vím, že by to bylo pro všechny lepší. Pro všechny by bylo lepší, kdyby mu – zatímco tam klečela a úpěnlivě prosila o jeho život – přestalo bít srdce, kdyby se vlny a hřebeny na monitorech změnily ve vodorovné čáry, kdyby byl prohlášen za mrtvého, kdyby se smířili a vypořádali se smrtí. Bylo by o tolik lepší, kdyby Matty tehdy zemřel.

Modlila se za špatnou věc.

Modlila jsem se za špatnou věc.

EXISTENCE LÁSKY

Trávili jsme dlouhé a ospalé teenagerské nedělní odpoledne v garáži za naší rodinnou hospodou. Tehdy jsme ještě nemávali otevřeno celý den, takže hospoda byla zavřená a nebyl tu obvyklý mumraj, žádní zákazníci, co se cestou domů zastavili na kus řeči, žádná hudba linoucí se skrze zadní dveře z jukeboxu. Byla jsem tam jenom já, můj mladší bratr Matty a náš pes. Pollyin původ jsme neznali, jako štěně ji totiž někdo hodil v pytli do řeky, ale vypadala jako černý, trochu kudrnatější labrador. Vždycky se motala kolem Mattyho, museli jsme ji ovšem přivazovat, protože by jinak nedokázala odolat lákadlu popelnic u nedalekého čínského bistra. Její láska k nám neobstála před pokušením v podobě zbytků jídla.

Byla to velká garáž, mnohem větší než ta na Almond Tree Avenue ve vedlejší vesnici, kde jsme bydleli, než jsme se před rokem přestěhovali do hospody. Tohle monstrum by pojmullo čtyři nebo pět aut a byla to Aladinova jeskyně plná umaštěných radostí. Předchozí majitelé ji nevyklidili, takže tu zůstaly podivné, napůl vypotřebované plechovky s kapkami různých barev po stěnách. Válely se tu různé součástky, staré pípy, kusy světél. Vypadalo to, že sem házeli cokoli, co se v hospodě rozbilo, kdyby se pro to náhodou našlo nějaké využití. Garáž měla i montážní jámu, velkou díru v zemi vyhloubenou kvůli tomu, aby se z ní dalo podívat zespodu na auto. Matty tam prováděl nějaký vědecký experiment se svěrákem, měděným drátem a kádinkami s tekutinou. Na policích a na podlaze stály prázdné sklenice.

Nedávno se Matty doma dostal do velkého průšvihů, když nalil olej do pŭllitru a ten skončil v myčce v hospodě a rozbil ji, což způsobilo chaos během jednoho z našich nejrušnějších večerů. Nepobavilo to dokonce ani hlavní servírku Carol, která ho zbožňovala.

„Tomu klukovi projde všechno,“ kroutila hlavou.

To odpoledne jsme se bavili o podstatě lásky. Nebo spíš Matty se poflakoval u dvou rozbitých motorek, součástky z jedné montoval na druhou a já jsem se ho snažila přesvědčit, že láska existuje.

„Já myslím, že ne,“ řekl. „Je to iluze. Trik, aby se lidi rozmnožovali a starali se o mláďata.“

„Ale já vím, že láska existuje, protože ji cítím. Ty ne?“

„Myslím, že láska je podvod. Jde jenom o pokračování druhu.“

„No, já miluju hodně lidí.“

Matty uvolnil šroubek. „Koho miluješ?“

„Samozřejmě mámu a tátu.“ Odříkala jsem dlouhý seznam příbuzných a přátel.

„To je spousta lidí,“ řekl Matty. „A vážně je miluješ?“

„Jo. A taky tebe. Možná tě dokonce miluju ze všech nejvíc.“

Zazubil se na mě s tváří umazanou od oleje. Měl obrovské kouzlo, čehož si byl můj hezký bratr dobře vědom.

„Můžu tě z toho seznamu ale vyškrtnout, jestli neexistuje šance, že bys taky miloval.“

„Žádný strach.“ Vzal hadr a utřel si do něho ruce. „Řekl bych, že jestli někoho miluju, jsi to ty. Je to dost dobrý?“

„Stačí to.“

Během jiného nedělního odpoledne o pár týdnů později jsme šli na šterkovou dráhu u řeky vyzkoušet zrecyklovanou motorku. Mattymu se ze dvou vraků podařilo vyrobit

jeden funkční stroj a teď si ho hrdě a s radostí vedl vedle sebe. Občas ho i pohladil. Já jsem vedla na vodítku Polly. Motorka mě moc nezajímala, ale byla jsem ráda, že se můžu přidat. Byl krásný den s blankytně modrým nebem a obláčky jako z pohlednice.

Když jsme sešli z hlavní cesty, pustila jsem Polly z vodítka a ona odběhla hledat mrtvé věci, se kterými by si mohla hrát. Já jsem stála a sledovala Mattyho, jak jezdí po dráze sem a tam. Působil obrovsky, naprosto disproporčně. V šestnácti mohl podle zákona řídit jenom padesátikubíkovou motorku, protože ale měřil sto devadesát tři centimetry, vypadala, jako by mu byla malá. Až mu bude sedmnáct, bude moci povýšit na stopětadvacítku, rodiče se ho ovšem snažili přemluvit, aby si místo ní pořídil auto. Připadalo jim to bezpečnější.

Matty zastavil u mě, od kol mu odletovaly štěrkové kamínky.

„Je to super, chceš to zkusit? Můžeš jet po trávě, kdybys náhodou spadla.“

Byla pro mě čest, že se zeptal, i když se mi ten nápad vůbec nelíbil. Neuměla jsem pořádně jezdit ani na odrážedle. Chtěla jsem na něho ale udělat dojem, aby na mě byl pyšný, takže jsem souhlasila.

Dal mi svoje rukavice, které mi byly velké, a já jsem nasedla na motorku, vyslechla si instrukce a narazila si na hlavu přilbu. Byla těsná a byla cítit olejem a potem. Měla jsem hlavu jako obří hlávku zelí, stejně jako můj táta, jak mi nedávno s potěšením sdělil jeden náš host.

Vyrazila jsem. Na kratičkou chvíli jsem pocítila euforii, poryv vzduchu, výbuch radosti. Chtěla jsem zakřičet: „*Řídím motorku! Doopravdy ji řídím!*“ Pak jsem ale úplně zapomněla, co mám dělat. Chtěla jsem zpomalit, jenže motorka jela čím dál rychleji a já jsem nevěděla, jak ji zastavit.

Nedalo se udělat nic jiného než se rozdělit – vrhla jsem se na stranu a sletěla do trávy. Motorka jela dál, řítila se pryč opačným směrem a nakonec se převrátila, zatímco já jsem ležela na zádech, snažila se popadnout dech a dívala se na nadýchaná bílá oblaka. Myslím, že mě nic nebolelo. Objevila se Polly, začala čenichat kolem přilby a snažila se mi olíznout obličej. Matty klečel nade mnou.

„Seš v pořádku?“

„Jsem v pohodě.“ Sedla jsem si a připadala si trochu omámená. Pomohl mi sundat přilbu. Hltala jsem starost v jeho obličejí.

„Takže mě miluješ,“ řekla jsem mu.

„Co?“

„Běžel jsi za mnou, a ne za motorkou. Tomu říkám láska.“

Rozesmál se: „Možná máš pravdu. Ale nebuď z toho naměkko, jo?“

Sebrali jsme motorku, které se nic nestalo, a šli domů. Bratr a sestra s motorkou a psem.

O dva týdny později jsem nedělní odpoledne trávil u Mattyho bezvládného těla na jednotce intenzivní péče ve Všeobecné nemocnici v Leedsu. Na tom, jestli mě miluje, nebo ne, teď nezáleželo, ale fakt, že já jeho miluju možná víc než kohokoliv jiného, mi navždycky změnil život.

POSLEDNÍ OBJEDNÁVKY

Svůj poslední den normální teenagerky jsem strávila v Selby s kamarádem Chrisem. Leželi jsme v trávě pod stromy v parčíku nedaleko autobusové zastávky a z přehrávače, který Chris nosil vždycky s sebou, jsme poslouchali Lou Reeda. Když začala hrát „Walk on the Wild Side“, Chris se mě zeptal, co znamená „kouřit někomu“, a já jsem si připadala důležitá, že to vím a můžu mu to vysvětlit. Pak jsme si oba broukali začátek „Perfect Day“. Skrze větve a listí jsem se dívala na modré nebe a byla si jistá, že můj život právě začíná být mnohem zajímavější.

Špatně jsem rozuměla textu. Myslela jsem, že Lou Reed zpívá „dosáhneš toho, jen buď opatrná“. Myslela jsem, že mi slibuje, že přede mnou leží velké věci, ale mám na sebe dávat pozor.

Chris mi nabídl, že mi pomaluje zeď v pokoji. Zatím jsem ji měla vymalovanou změtí zelené a fialové, naši mi totiž při stěhování řekli „vymaluj si to, jak chceš“ a já jsem si v obchodě pro kutily v Selby vybrala plechovky s šalvějovou a šerškovou barvou. Po první vrstvě mě to ovšem přestalo bavit. Chtěla jsem, aby mi kamarádi popsali zeď básněmi, ale první člověk, který to zkusil, špatně citoval Wordswortha a vypadalo to trochu blbě.

„Nebudu si účtovat nic za práci,“ nabídl mi Chris, „ale zaplatíš mi barvu, šlo by to?“

Souhlasila jsem. Jak úžasně dospělá konverzace, říkala jsem si. Přehrávala jsem si to v hlavě: Mám kamaráda umělce, který mi na stěnu v pokoji namaluje obraz. Já zaplatím barvu.

Jeli jsme autobusem zpátky do Snaithu a já jsem pak šla přes vesnici do hospody. Pořád jsem v sobě cítila jakousi hrdost, že moji rodiče vlastní Bell and Crown a že bydlím v domě, o kterém je ve farních záznamech zmínka už z roku 1633. Dům měl původní sklep, často jsem tam chodila, snažila se zaslechnout hlasy a vymýšlela zápletky románů o cestování časem, ve kterých figurovaly servírky z různých dob.

Pokaždé, když jsem otevřela hospodu, sedla jsem si na barovou stoličku a četla si, dokud nedorazil první host.

„Zas má nos zabořenej do knížky,“ říkali hosté. „Učení ti ženicha nepřinese.“ Líbilo se jim ovšem, že jsem dobrá v křížovkách a vědomostních soutěžích.

A mně se líbilo, že se můžu bavit s nejrůznějšími typy lidí, kteří k nám chodili. Říkali mi: „Seš tak vostrá, že by ses o sebe mohla pořezat.“ Nebo taky: „Spolklas slovník, nebo co?“ Naučili mě ale spoustu věcí, třeba jak se vymýšlejí jména pro závodní koně nebo jak se hraje domino o peníze. Naučila jsem se se správným přízvukem odříkat yorkshirské motto: „Šecko posluchaj, šecko kukaj, nic neříkaj. Šecko zgábli, šecko vypi, nic necvakaj. A dybys makal zadara, dycky enom pro seba.“ A taky: „Do hajzlu s šecky-ma, kromě mňa a teba, a do hajzlu aj s teba, takovy su ja.“

Matty byl miláčkem dámského šipkového týmu. Ženské v jeho blízkosti cukrovaly a hihňaly se: „Kvůli tomu mladíkovi bych se klidně dostala do problémů.“

„Je to nafoukaný hajzlík, co?“ utrousil nějaký muž přes bar.

„Možná,“ odpověděla jsem. „Taky má důvod.“

Oba jsme si užívali tu novou autoritu a postavení, které jsme získali minulý podzim, kdy jsme se nastěhovali. Ve vesnici, kde jsme bydleli předtím, se na nás vždycky dívali jako na outsidersy – byli jsme tak trochu divní a nešlo nás

snadno prokouknout. Táta byl Ir, celé tělo měl potetované, zpíval na ulici a často chodil do hospody. Lidi, co ho měli rádi, o něm mluvili jako o surovém diamantu, ale ne všem se zamlouval. Máma byla státní úřednice a v naší vesnici nechodila skoro žádná žena do práce v kostýmku, takže tvořili obzvlášť podivný pár. Co se týče mě a Mattyho, pro většinu lidí jsme byli až moc chytrí, což by se nám prý nemuselo vyplatit. Tady byla naše výstřednost výhodou. Každý nás chtěl poznat.

Život byl skvělý. Být Irem v Anglii pro mého tátu nebylo vždycky jednoduché, ale v roce 1990 už to bylo jiné a lidi zbožňovali jeho přízvuk, zpívání i fakt, že je naprostý *pohodář*. Kvůli velkým potetovaným rukám mu říkali *Pepek* nebo *Předlokt'ák*.

„Víš, že je to *Předlokt'áková* dcera?“ zeptal se jeden chlapík druhého, který mě zkoušel sbalit. Pár našich štamgastů mělo takovou hru – vymýšleli kombinace věcí, které dohromady stály 3,33 liber, aby tátu slyšeli říkat „tri-tri-cet-tri“.

Takže jsem se teď umyla a připravila na směnu za barem. Oblékla jsem si halenku smetanové barvy a zelenou semišovou vestu z dobročinného obchodu a oranžové tříčtvrtáky s modro-bílými pruhovanými kapsami. Do vlasů nabarvených hennou na červeno jsem si zapletla zeleno-fialové stužky, které jsem měla poprvé před pár týdny na koncertě *Wonder Stuff*, a nazula jsem si martensky bez tkaniček. Sešla jsem dolů zadním schodištěm.

Byl to normální sobotní večer, měli jsme shon, zákazníci se tlačili u baru a dělaly se fronty. S Mattym jsme každý obsluhovali svoji část. Osvojila jsem si umění, které obnášelo mnohem víc než jenom čepování piva. Museli jsme lidi ve svém rajonu přesvědčit, že víme, co děláme, a že si pamatujeme jejich místo v neuspořádané frontě.

„Jste na řadě,“ říkali jsme, „potom vy a pak vy,“ snažili jsme se překřičet hluk hovoru a jukeboxu a opakovali jsme objednávky, aby byli hosté v klidu a neřekli si, že tu je moc plno a že půjdou radši do jedné z dalších hospod ve vesnici.

Byla to dřina, často jsme běhali do kamenného sklepa vyměnit sudy nebo přinést další přepravky s lahváči. Obsluhovali jsme jako diví a hlídali ručičky velkých hodin, když se začaly přibližovat k jedenácté hodině.

Vždycky jsme se handrkovali o to, kdo zazvoní na velký mosazný zvon a oznámí poslední objednávky, a ten večer – stejně jako každý jiný – vyhrál díky své výšce a dlouhým rukám Matty. Jednou rukou mě chytil a držel stranou a tou druhou zvonil na zvon, zatímco já jsem se snažila osvobodit a nikdy se mi to nepovedlo. Po poslední vlně objednávek, kdy si hodně lidí dalo dvojitou rundu, táta jedním zazvoněním oznámil zavíračku. Přehodili jsme přes pípy malé bílé utěrky, abychom nemuseli pořád někoho odmítat.

Skončily nám povinnosti a máma nás zavezla do Rainbow, kulečnickového klubu v pustině za vesnicí, kde bývala každý pátek a sobotu diskotéka.

„Bavte se a chovejte se slušně,“ řekla nám, když jsme vystoupili z auta. Zamířili jsme k baru a Matty nám koupil pití. Byl na placené praxi u firmy Fairclough Engineering v elektrárně Drax a měl peněz na rozhazování. Vydělával 120 liber týdně, což byla spousta peněz, a stejně jako já byl placený za práci u nás v hospodě. Pro sebe si koupil pivo a pro mě Rudou čarodějnicí, což byl Pernod, cider a džus z černého rybízu. Samozřejmě jsme byli pod zákonem, ale nikdo se o to nestaral. V okolí bylo zvykem, že všichni nad šestnáct v hospodě pili.

Kéž bych si pamatovala víc – s kým jsme mluvili, jestli jsme tancovali. Tehdy by mě na parket vytáhli Cure, Smiths, Pogues. Kdyby začali hrát „Love Cats“ nebo „Tainted

Love“, určitě bych neodolala. Možná jsme tancovali spolu. Matty by se tam tyčil a moc by se nehýbal a já bych se svíjela kolem něho.

Nebyli jsme pořád pohromadě. Znali jsme tam každého – dost lidí chodilo pít do naší hospody – a vždycky jsme se rozdělili, šli si pokecat s různými kamarády a zase se k sobě vrátili. Tiskla jsem se k němu, protože jsem to tak dělala vždycky. Lidi si často mysleli, že jsme pár, což nás oba pobavilo. „Ne,“ smála jsem se, „je to můj bratr.“

V jednu chvíli mi jeden z našich zákazníků nabídl odvoz domů. Zeptala jsem se Mattyho, jestli chce jet taky. Řekl, že ne.

Tohle je ten moment. Kdybych mohla vrátit čas a donutit ho jet se mnou, všechno by bylo jinak. Samozřejmě vím, že to nejde. Jenom bych si přála říct té holce s henově rudými vlasy v oblečení z dobročinného obchodu, aby si všechno zapsala. *Zapiš si to*, řekla bych jí. *Nebudeš chtít – budeš si myslet, že máš každý detail navždycky vypálený v mozku. Teď to nevíš, ale zapomeneš to.* Zapomeneš, o čem jste mluvili, s kým jste si povídali, jestli jste tancovali. Pár let si budeš pamatovat, co Matty řekl, když odmítl odvoz, uvidíš jeho úšklebek ve chvíli, kdy jsi jeho hezkou tvář naposledy viděla tak živou, ale nakonec zapomeneš. Neuvidíš ho před sebou. Nebudeš si ho pamatovat. Začneš pochybovat, jestli jsi mu ten odvoz opravdu nabídla. Začneš se bát, že jeho odpověď byla tak dokonale ironická, že sis ji vymyslela, zdálo se ti to, neobtěžovala ses ho jít hledat a nabídnout mu to nebo jsi ho sice hledala, ale nijak zvlášť ses nesnažila. Takže to možná celé byla tvoje chyba, a i když si ve skutečnosti myslíš, že to není pravda, celé roky tě bude trápit, že si to nepamatuješ. Nebo jsi na to spíš vzpomínala a přehrávala si to v hlavě tak dlouho, až to prostě vyskočilo z reality a stal se z toho výplod fantazie.